

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.1.2.14>

DEFINITYWNY ELEMENT ZABEZPIECZENIA ADMINISTRACYJNO-PRAWNEGO WSPÓLDZIAŁANIA SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH Z ORGANAMI ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ I SPOŁECZNOŚCIĄ

Oleh Hresko

Student

Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-4149-4530

e-mail: OlehHresko@ukr.net

Adnotacja. W artykule ujawniono i przeanalizowano definitywny element zabezpieczenia administracyjno-prawnego współdziałania sądów administracyjnych z organami administracji publicznej i społecznością. W szczególności przeanalizowano ogólną kategorię „zabezpieczenie”, oraz zbadano naukowe podejścia do takich kategorii prawnych, jak „zabezpieczenie prawne” i „zabezpieczenie administracyjno-prawne”. Wyjaśniono, że wsparcie administracyjno-prawne to zespół działań podmiotów administracji publicznej, zapewniających normalną działalność państwa poprzez publikowanie aktów prawnych i przepisów władzy oraz wykonywanie innych działań o charakterze organizacyjnym i administracyjnym w celu wpływu na stosunki społeczne i ochronę interesów osób fizycznych i prawnych. Ustalono, że administracyjno-prawne zabezpieczenie współdziałania sądów administracyjnych z organami administracji publicznej i społecznością jest kompleksowym systemem, który składa się z zestawu norm prawa administracyjnego regulujących działalność organów władzy publicznej w celu stworzenia odpowiednich warunków do współdziałania sądów administracyjnych z organami administracji publicznej i społecznością, a także bezpośrednie procedury takiej interakcji.

Słowa kluczowe: zabezpieczenie administracyjno-prawne, sądy administracyjne, stan prawny, zabezpieczenie prawne, współdziałanie, organy administracji publicznej.

DEFINITIVE COMPONENT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF INTERACTION OF ADMINISTRATIVE COURTS WITH PUBLIC ADMINISTRATION AUTHORITIES

Oleh Hresko

Applicant

Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-4149-4530

e-mail: OlehHresko@ukr.net

Abstract. The article reveals and analyzes the definitive component of administrative and legal support of interaction of administrative courts with public administration authorities and the public. In particular, the general category of “security” is analyzed, as well as scientific approaches to such legal categories as “legal security” and “administrative and legal security” are studied. It was found that administrative and legal support is a set of actions of public administration entities that ensure the normal functioning of the state through the issuance of regulations and government regulations and other organizational and administrative actions to influence public relations and protect interests, individuals and legal entities. It is determined that administrative and legal support of interaction of administrative courts with public administration authorities and the public is a complex system consisting of a set of administrative law rules governing the activities of public authorities in order to create appropriate conditions for interaction of administrative courts with public administration bodies and the public, as well as direct procedures for such interaction.

Key words: administrative and legal support, administrative courts, legal status, legal support, interaction, public administration authorities.

ДЕФІНІТИВНИЙ СКЛАДНИК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ

Олег Греско

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-4149-4530

e-mail: OlehHresko@ukr.net

Анотація. У статті розкрито й проаналізовано дефінітивну складову частину адміністративно-правового забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю. Зокрема,

досліджено загальну категорію «забезпечення», а також розглянуто наукові підходи до таких правових категорій, як «правове забезпечення» та «адміністративно-правове забезпечення». З'ясовано, що адміністративно-правове забезпечення – це комплекс дій суб'єктів публічного адміністрування, які забезпечують нормальну діяльність держави шляхом видання нормативно-правових актів і владних приписів і здійснення інших дій організаційно-розпорядчого характеру з метою впливу на суспільні відносини й захист інтересів фізичних та юридичних осіб. Визначено, що адміністративно-правове забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю являє собою комплексну систему, яка складається із сукупності норм адміністративного права, що регулюють діяльність органів публічної влади з метою створення належних умов для взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю, а також безпосередні процедури такої взаємодії.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, адміністративні суди, правовий статус, правове забезпечення, взаємодія, органи публічного адміністрування.

Вступ. Взаємодія суб'єктів, наділених владними повноваженнями, на які Конституцією України покладено компетенцію щодо захисту прав і свобод людини й громадянина, є невіддільним елементом механізму державної влади. Така взаємодія неможлива без створення належних умов для її реалізації на якісному рівні. Високий та ефективний рівень взаємодії (а також її позитивна результативність) досягається шляхом відповідного забезпечення. Принагідно, ведучи мову про диференціацію такого забезпечення, можна визначити існування правового, матеріального, технічного, інформаційного, організаційного, програмного забезпечення тощо. Однак з урахуванням специфіки досліджуваних суб'єктів взаємодії ключова роль належить правовому, а саме – адміністративно-правовому забезпеченню.

Основна частина. До проблематики визначення змісту адміністративно-правового забезпечення взаємодії судів, у тому числі й адміністративних, з органами публічного адміністрування, а також громадськістю зверталися такі вчені: Л. Басва, К. Барсуков, С. Бондар, М. Булкат, М. Вільгушинський, О. Гаврилюк, О. Гумін, О. Дручек, Р. Ігонін, Т. Корж-Ікаєва, І. Кравченко, В. Ліпкана, П. Назаренко, Є. Пряхіна, К. Степаненко, М. Цвік та інші. Проте в їх наукових публікаціях приділено не досить уваги питанням адміністративно-правового забезпечення взаємодії судів з органами публічного адміністрування та громадськістю з урахуванням системного й цілісного підходу. Так, основну увагу наукова спільнота звертає на загальні форми правового й адміністративно-правового забезпечення, залишаючи поза увагою інші важливі складові частини наукового дослідження такого забезпечення.

Метою статті є розкриття та аналіз дефінітивної складової частини адміністративно-правового забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю. Необхідно здійснити низку кроків. Зокрема, насамперед убачається за доцільне проаналізувати загальну категорію «забезпечення», а також дослідити наукові підходи до таких правових категорій, як «правове забезпечення» та «адміністративно-правове забезпечення», на основі яких сформулювати авторське бачення дефініції «адміністративно-правове забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю». Науково обґрунтоване формулювання вищезазначеного поняття надалі дасть змогу виокремити ознаки відповідного адміністративно-правового забезпечення взаємодії названих вище суб'єктів, а також визначити теоретичні й прикладні особливості відповідного забезпечення. Разом із цим зазначимо, що детальний аналіз взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю є предметом окремого наукового дослідження, а тому буде викладено в наших подальших наукових публікаціях.

Великий глумачний словник сучасної української мови наводить тріаду розуміння категорії «забезпечення». Забезпечувати (забезпечити) означає: по-перше, поставляючи щось у достатній кількості, задовольняти кого або що-небудь в якихось потребах; по-друге, створювати надійні умови для здійснення чого-небудь, гарантувати щось; по-третє, захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки (Бусел, 2003: 383). З огляду на зазначене можна визначити, що у випадку традиційного розуміння категорія «забезпечувати» розкривається шляхом таких складових частин: задоволення потреб, гарантування, охорона.

Вважаємо за доцільне дещо зупинитись на першій складовій частині, що стосується задоволення потреб. Аналіз семантики наведених слів показав, що «задовольняти» – це «забезпечувати кого-небудь, даючи щось потрібне в достатній кількості», а також «виявлятися відповідним до чіх-небудь вимог» (Бусел, 2003: 398). Як бачимо, категорія задоволення фактично розривається через категорію забезпечення, і навпаки. Разом із цим потреба – це:

- 1) необхідність у кому-, чому-небудь, що вимагає задоволення; потрібність;
- 2) умови, які змушують до чогось, спричиняють щось;
- 3) необхідність робити щось, діяти певним чином;
- 4) вимоги, які необхідно задовольнити;
- 5) умови, необхідні для когось, чогось (Бусел, 2003: 1098).

З наведеної кореляції категорій «забезпечення» та «задоволення потреб» випливає необхідність існування правового забезпечення як однієї з умов задоволення потреб (з урахуванням семантичних аспектів, що визначені нами). Дійсно, наявність правового забезпечення кого- або чого-небудь є необхідністю, яка визначає умови й вимоги до існування, функціонування відповідного об'єкта або суб'єкта. Трансферуючи вказане на досліджувану сферу, зазначимо, що взаємодія між будь-якими суб'єктами права, в тому числі адміністративних судів та органів публічного адміністрування та громадськості, потребує наявності правового забезпечення, яке має визначати умови й установлювати вимоги до такої взаємодії. У такому контексті доцільно згадати про принцип правової держави, яким визначено, що публічним органам «дозволено лише

те, що прямо визначено законом». За таких обставин правове забезпечення виступає обов'язковим елементом будь-якої діяльності всіх органів публічної влади.

Категорія «правове забезпечення» в науковій площині характеризується полісемантичністю, у зв'язку із чим виникає доцільність визначення уніфікованого бачення з метою формування подальших наукових поглядів на об'єкт відповідного забезпечення, в такому контексті – взаємодії.

У широкому розумінні правове забезпечення відповідно до позиції О. Сидоренко становить зміст конкретного прояву сутності держави, її функції щодо сприяння фактичній реалізації законності, встановлення відповідності суспільних відносин приписам норм права та є діяльністю держави, її органів щодо впорядкування суспільних відносин, їх юридичного захисту, охорони, реалізації й розвитку (Сидоренко, 2018: 40). Так, В. Ліпкан у контексті теорії управління в органах внутрішніх справ визначає, що правове забезпечення являє собою утворення та підтримку в необхідних межах конструктивних організаційно-функціональних характеристик систем управління за допомогою впливу й упорядкування всього арсеналу юридичних засобів, а саме норм права, правових актів, правовідносин, прав та обов'язків тощо (Ліпкан, 2007: 520). З огляду на зазначене можна зробити висновок, що правове забезпечення характеризується динамічністю, адже передбачає певний процес, завдяки якому й відбувається «задоволення потреб» у формі впливу й упорядкування.

Поряд із цим існує й інше тлумачення правового забезпечення. Зокрема, правове забезпечення – сукупність правових норм, що регламентують правові взаємини та юридичний статус (Бусел, 2003: 383).

У такому випадку досліджувана категорія характеризується більшою статичністю, однак з урахуванням трансформації та постійного оновлення законодавства також може набувати динамічності.

Отже, з вищезазначеного випливає, що категорія «правове забезпечення» з боку сутнісного змісту містить:

- 1) сукупність правових норм;
- 2) процес (певну діяльність).

На додаток до цього К. Степаненко у своїй дисертаційній роботі, присвяченій адміністративно-правовому забезпеченню прав і свобод громадян України за кордоном, наголошує, що дослідження забезпечення прав людини радянською правовою наукою привело до формування двох самостійних блоків цього процесу – гарантування прав і свобод і створення умов щодо їх реалізації; введення до складу забезпечення таких елементів, як компетенція, охорона й захист (Степаненко, 2009: 9).

Означена позиція підтверджує наведену нами тезу про те, що правове забезпечення являє собою статично-динамічну систему, невіддільними елементами якої виступають правові норми й процес їх реалізації, що знаходить свій вияв у відповідній компетенції органів публічної влади, діяльності щодо гарантування, охорони й захисту прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права.

Ведучи мову про адміністративно-правове забезпечення, варто зауважити, що воно виступає одним із видів правового забезпечення загалом, а це, як наслідок, зумовлює можливість сформулювати гіпотезу, згідно з якою адміністративно-правове забезпечення, як і правове забезпечення, також включатиме наявність правових норм і процедурні аспекти реалізації їх положень.

Розглянемо наукові підходи до категорії «адміністративно-правове забезпечення» загалом, а також адміністративно-правове забезпечення в певних галузях і сферах суспільного життя. Зокрема, О. Дручек під адміністративно-правовим забезпеченням пропонує розуміти здійснення державою за допомогою сукупності спеціального механізму упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону, реалізацію та розвиток (Дручек, 2013: 126–127). Автором визначено процедурний підхід до правової категорії, що визначається динамічністю, зумовленою існуванням відповідного «механізму», завдяки якому реалізуються процедури щодо «впорядкування суспільних відносин». Разом із цим суспільні відносини під впливом правового механізму набувають правових ознак, тим самим трансформуючись у правові відносини, тобто ті суспільні відносини, що регулюються нормами права.

К. Крахмальова визначає, що адміністративно-правове забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні – це діяльність органів публічної адміністрації, урегульована нормами адміністративного права, спрямована на реалізацію правового статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні (Крахмальова, 2017: 169). Поряд із цим позиції К. Степаненка зводяться до того, що адміністративно-правовим забезпеченням прав і свобод громадян України за кордоном виступає регламентована нормами національного законодавства діяльність органів державної влади, зміст якої становлять створення умов для реалізації, охорони й захисту прав громадян України, які перетинають державний кордон або перебувають на території іноземної держави, за допомогою адміністративно-правових засобів (Дручек, 2013: 6).

На думку Р. Ігоніна, адміністративно-правове забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції – це регламентована адміністративно-правовими нормами діяльність суб'єктів державно-владних повноважень, яка спрямована на створення необхідних умов для належного функціонування системи судів загальної юрисдикції та встановлена адміністративно-правовими нормами система гарантій належного функціонування системи судів загальної юрисдикції (Ігонін, 2011: 39).

Аналізуючи вищенаведені наукові трактування адміністративно-правового забезпечення, можна зробити такі висновки. По-перше, натепер не існує єдиного бачення зазначеної категорії, що унеможливило виокремлення уніфікованої структуризації положень про відповідне забезпечення. По-друге, науковці під час формулювання дефініції адміністративно-правового забезпечення акцентують на її динамічній складовій частині, визначаючи її як діяльність органів публічної влади (державної влади, суб'єктів державно-владних повноважень, публічної адміністрації тощо). Однак детальна характеристика їх наукових напрацювань

показує, що під час дослідження відповідного адміністративно-правового забезпечення вони зауважують переважно на статичній складовій частині. За таких обставин простежується певна нелогічність викладу матеріалу зокрема й досліджень загалом. По-третє, відсутність комплексних наукових розробок, які б предметно досліджували адміністративно-правове забезпечення, зумовлює дифузійну означену правову категорію на різні сфери суспільного життя. Таке не зумовлене поширення та розповсюдження нівелює формування чіткої наукової позиції стосовно сутності адміністративно-правового забезпечення як насамперед складової частини сучасної адміністративної науки.

Таким чином, за результатами аналізу позицій науковців можна визначити, що в цілому адміністративно-правове забезпечення – це комплекс дій суб'єктів публічного адміністрування, які забезпечують нормальну діяльність держави шляхом видання нормативно-правових актів і владних приписів і здійснення інших дій організаційно-розпорядчого характеру з метою впливу на суспільні відносини й захист інтересів фізичних та юридичних осіб.

Висновки. На основі викладеного можна зробити висновок, що адміністративно-правове забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю являє собою комплексну систему, яка складається із сукупності норм адміністративного права, що регулюють діяльність органів публічної влади з метою створення належних умов для взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю, а також безпосередні процедури такої взаємодії.

На нашу думку, означена дефініція найбільш вдало розкриває статично-динамічні характеристики адміністративно-правового забезпечення, адже логічно й чітко визначає, що адміністративно-правове забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю складається з двох складових елементів:

- 1) сукупності норм адміністративного права (статична складова частина);
- 2) діяльності й процедури (динамічна складова частина).

Водночас вказані діяльність і процедури безпосередньо пов'язані з реалізацією норм адміністративного права, що й формує неподільність і завершеність складових частин адміністративно-правового забезпечення як єдиного цілого.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2003. 1440 с.
2. Дручек О. Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України. *Форум права*. 2013. № 2. С. 123–128.
3. Ігонін Р. Поняття адміністративно-правового забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції. *Адвокат*. 2011. № 1 (124). С. 36–40.
4. Крахмальова К. Адміністративно-правове забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2017. 210 с.
5. Сидоренко О. Правове забезпечення: до питання інтерпретації поняття. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 39–46.
6. Степаненко К. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2009. 19 с.
7. Теорія управління в органах внутрішніх справ : навчальний посібник / за ред. В. Ліпкана. Київ : КНТ, 2007. 884 с.

References:

1. Busel, V. (red.) (2003). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]: K.; Irpin: Perun. 1440 p. [in Ukrainian].
2. Druchek, O. (2013). *Poniattia administratyvno-pravovoho zabezpechennia prav, svobod ta interesiv dytyny orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrainy* [The concept of administrative and legal support of the rights, freedoms and interests of the child by the internal affairs bodies of Ukraine]. *Forum prava*. № 2. pp. 123-128. [in Ukrainian].
3. Ihonin, R. (2011). *Poniattia administratyvnopravovoho zabezpechennia funktsionuvannia systemy sudiv zahalnoi yurysdyksii* [The concept of administrative and legal support for the functioning of the system of courts of general jurisdiction]. *Advokat*. № 1 (124). pp. 36–40. [in Ukrainian].
4. Krakhmalova, K. (2017). *Administratyvno-pravove zabezpechennia statusu vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini* [Administrative and legal support of the status of internally displaced persons in Ukraine]: dys. kand. yur. nauk 12.00.07. Kyiv. 210 p. [in Ukrainian].
5. Sydorenko, O. (2018). *Pravove zabezpechennia: do pytannia interpretatsii poniattia* [Legal support: to the question of interpretation of the concept]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. 2018. № 1. pp. 39–46. [in Ukrainian].
6. Stepanenko, K. (2009). *Administratyvno-pravove zabezpechennia prav i svobod hromadian Ukrainy za kordonom* [Administrative and legal support of the rights and freedoms of citizens of Ukraine abroad]: avtoref. dys... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.07. Dnipro. 19 p. [in Ukrainian].
7. Lipkan, V. (2007). *Teoriia upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav* [Theory of management in law enforcement agencies]: navchalnyi posibnyk; za red.. K.: KNT. 884 p. [in Ukrainian].